

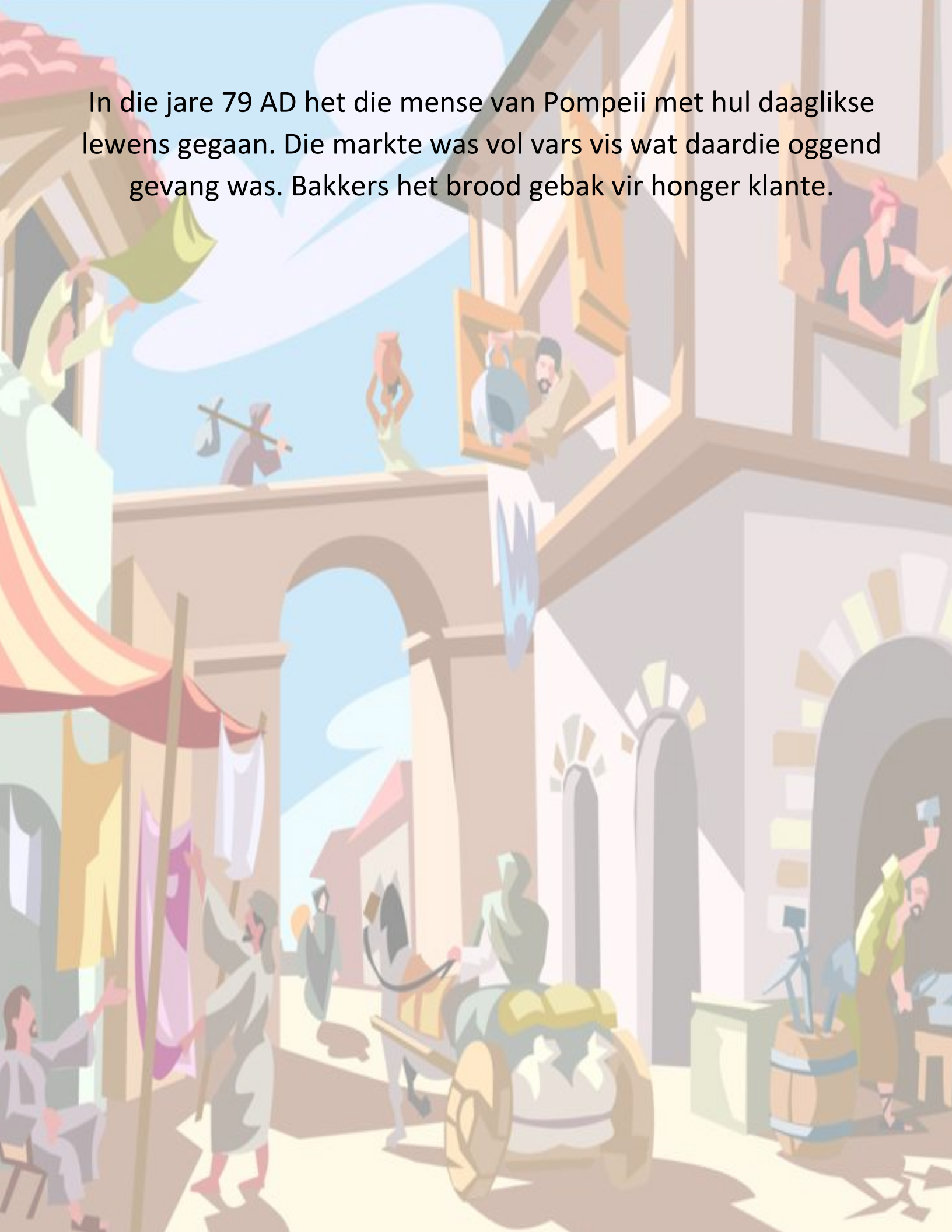

Verhale van Antieke Wêrelde

In die Skaduwee van die Vulkaan

In die jare 79 AD het die mense van Pompeii met hul daaglikse lewens gegaan. Die markte was vol vars vis wat daardie oggend gevang was. Bakkers het brood gebak vir honger klante.

Boere het wyn op die platteland gemaak en het druiwe tussen hul tone gestamp. Dit was 'n tipiese dag in die Romeinse Ryk, die antieke supermoondheid wat oor Europa en die Middellandse See gestrek het.

Die burgers van Pompeii het geen idee gehad dat hul hele dorp binnekort vernietig sou word nie, alhoewel 'n paar inwoners dalk 'n paar verdagte waarskuwings tekens opgemerk het.

'n Klein aardbewing het Pompeii 'n paar weke vroeër getref en putte regoor die dorp het droog geword. Hulle het dalk gewonder of hierdie vreemde gebeure iets te doen het met die berg Vesuvius, die vulkaan wat dreigend oor die dorp gestaan het.

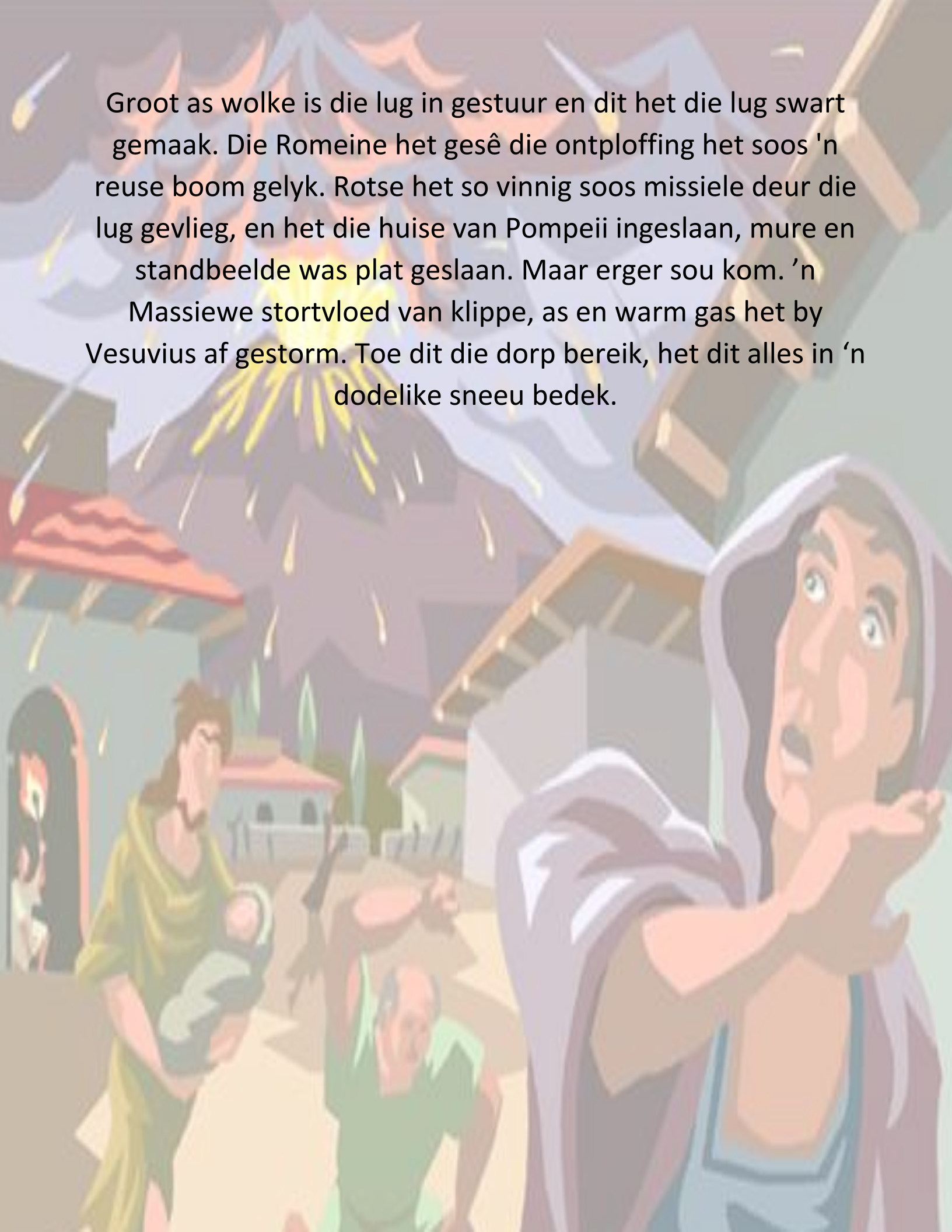

BOOOOM! Kraaaackkghgkkck!! Vesuvius het uitgebars en die aarde het geskud soos 'n bak jellie! Glase en pottebakkerij stukkend geslaan, katte en honde het onder tafels en trappe weggekruip, en mense is op die grond gegooi.

Groot as wolke is die lug in gestuur en dit het die lug swart
gemaak. Die Romeine het gesê die ontploffing het soos 'n
reuse boom gelyk. Rotse het so vinnig soos missiele deur die
lug gevlieg, en het die huise van Pompeii ingeslaan, mure en
standbeelde was plat geslaan. Maar erger sou kom. 'n
Massiewe stortvloed van klippe, as en warm gas het by
Vesuvius af gestorm. Toe dit die dorp bereik, het dit alles in 'n
dodelike sneeu bedek.

Huise, restaurante, diere, mense – alles. Diegene wat gelukkig was, het op bote by die hawe ontsnap. Terwyl hulle terug gekyk het na die woedende vulkaan, het hulle gesien hoe hul dorp in ruïne was, wat voor hul oë verdwyn het. Dit sou amper 2000 jaar duur voordat iemand Pompeii weer sou sien.

In 1863 was die Italiaanse argeoloog Giuseppe Fiorelli in beheer van die opgrawings by Pompeii. Hy was op 'n missie om uit te vind hoe die lewe in die stad was voordat die vulkaan uitgebars het. Terwyl hy villas, strate en allerhande antieke artefakte ontbloom het, het hy aanhoudend gate gevind wat menslike bene bevat het. Hoe vreemd, het Giuseppe gedink.

Hy het gou besef dat hierdie gate die presiese plek was waar 'n antieke Romein gesterf het en met as bedek was. Hy het die geniale idee gehad om gips in die gate te gooi, en wat na vore gekom het, was die perfekte afdruk van 'n persoon.

Nou, as jy Pompeii besoek, kan jy baie van hierdie rolverdelings regdeur die stad vind. Dit is nogal hartseer om te dink aan al die mense wat gesterf het, maar dit is ook die enigste plek in die wêreld waar jy van aangesig tot aangesig met regte antieke Romeine kan kom.

Dit is nie net die liggame wat hulle gevind het wat Pompeii so 'n spesiale terrein maak nie. Weelderige huise en straat restaurante is gevind met kleurvolle skilderye teen die muur. Heerlike ronde brode is opgegrawe wat in agt stukke verdeel is, asook eiers met hul doppe ongeskonde. Argeoloë het ook groot brons swaardvegter helms ontdek wat heftige krygers beskerm het terwyl hulle in geveg het.

Hulle het selfs openbare toilette gevind met 20 sitplekke in 'n ry, en geen mure tussen hulle nie. Jy en al jou vriende kon gaan sit en saam poep. Romeine sal selfs dieselfde kwas deel om hul boude af te vee!

Mure van 'n paar van die geboue was bedek met graffiti: sommige daarvan vriendelik, sommige daarvan snaaks, sommige van dit regtig gemeen. Die graffiti het argeoloog selfs 'n leidraad gegee van wanneer Vesuvius uitgebars het - waarskynlik iewers in Oktober.

Dit is geen oordrywing om te sê dat Pompeii een van die mees buitengewone argeologiese terreine in die hele wêreld is nie. Nêrens anders kan ons soveel inligting verskaf oor die lewe in die antieke wêreld nie.

Die Kryger van Bover

Die Kaukasus berge, geleë tussen Europa en Asië, was vroeër 'n gewelddadige en wilde grens. In hierdie gebied het twee wêreldes gebots: die wêreld van gevestigde plaasdorpe en die wêreld van die grasvlaktes, of steppe, waar nomadiese mense te perde rond beweeg het.

Die koninkryke hier was byna altyd in oorlog en het teen nomadiese stropers geveg wat probeer het om hul dorpe te beroof. Gevolglik het samelewings, soos die Koninkryk van Urartu, almal voorberei vir oorlogs manne en -vroue.

Opwindende verhale van die vroulike krygers word opgeteken in plaaslike verhale soos die Nart-sages, waarin gesê is dat vroue 'n vyand se hart met hul vinnige, skerp swaarde kan uitsny. Die antieke Grieke het ook verhale gehad van vroulike krygers uit hierdie streek, genaamd Amazoniërs, wat gevegskuns bemeester het.

Hierdie epiese sages en legendes was in die Armeense argeoloog Anahit Khudaverdyan se gedagtes toe sy die oorblyfsels van 'n vrou se geraamte van 'n begrafplaas in die streek genaamd Bover 1 begin ondersoek het. Sy het gewonder of dit aan 'n antieke vegter behoort. Hoe kon sy so sê net deur net na die bene te kyk?

Die eerste stap was om die bene te dateer. Hierdie vrou, wat die argeoloë N 17 genoem het, het omstreeks die jaar 700 vC gesterf, gedurende die tyd van die Koninkryk van Urartu. Sy het dus beslis op die regte tyd gelewe. Anahit bekyk die bene aandagtig. As jy baie hard oefen, sal jy baie sterk spiere ontwikkel. Hierdie spiere laat merke op die bene waar hulle aan hulle verbind is.

Uiteindelik kon Anahit beserings op N 17 sien. Op 'n stadium was sy in die been geskiet. Dit het haar nie dood gemaak nie, want die bene het om die pyl genees, maar vir die res van haar lewe het sy 'n pyl in haar gehad. Sy het ook waarskynlik aan 'n wond aan haar heup gesterf, miskien aan 'n soort swaard. As ons al hierdie stukke bymekaar sit, is dit waarskynlik dat N 17 'n vegter was!

Die Trofeë van die Kelte

Duisende jare gelede in Gallië (dit is wat die Romeine Frankryk genoem het), was oorlogvoering algemeen. Verskillende Kelt-hoofmanne het om mag meegeding en soms het stamme saam gespan om die Griekse kolonies in die suide van Gallië aan te val. In 390 vC het 'n Galliese koning genaamd Brennus selfs Rome ingeneem.

Die kelte was bekend vir baie dinge, insluitend hul metaalwerk, blou lyfverf en geheimsinnige druide. Maar hulle is waarskynlik die bekendste vir hul woeste – en soms naakte – swaardswaaiende krygers.

As gevolg van al hierdie oorlog het die Kelte trofeë ingesamel om almal te wys hoe kragtig hulle was. Die grusaamste trofeë van almal was mense se koppe.

Griekse en Romeinse skrywers beskryf sommige van die bloederige Galliese gebruike destyds. Blykbaar sou die Kelte die koppe van verslane vyande aan hul perde vas maak.

Hulle sal ook die koppe bedek met 'n stof van dennebome, genaamd hars, om hulle te bewaar. Op dié manier kon hulle, hulle by spesiale geleenthede uitbring vir almal om na te loer. Stel jou voor dat jy destyds 'n kind was? In plaas daarvan om na die bioskoop te gaan, gaan jy na die dorp se splein om na 'n paar vars koppe te kyk!

Een probleem is egter dat ons soms nie weet of die Romeine en Grieke oordryf het om hul vyande sleg te laat lyk nie, en of die Kelte dit regtig gedoen het nie. Om hierdie vraag te beantwoord, het Salma Ghezal en 'n span wetenskaplikes van Frankryk die oorblyfsels van antieke skedels ontleed wat by Keltiese terreine gevind is. Dennehars is baie, baie BAIE taai. So al is dit 2000 jaar gelede, het die span op fragmente van 11 verskillende skedels die klein, mikroskopiese oorblyfsel van denne hars gevind.

Dit blyk dus dat die Grieke en Romeine nie oordryf het nie. As jy 'n Kelt kwaad gemaak het, moet jy beter oppas - anders kan jou taai kop op iemand se kaggel rak beland.

THINK

DIGITAL ACADEMY

